

Sygn. akt VII U 1727/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 grudnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku

VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Zabrocka

Protokolant: st. sekr. sądowy Alicja Jarzyna

po rozpoznaniu w dniu 17 grudnia 2014 r. w Gdańsku

sprawy G. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania G. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

z dnia 5 sierpnia 2014 r. nr (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VII U 1727/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 05 sierpnia 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu G. W. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, przewidzianych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 poz. 1440 ze zm.), dalej: ustawa, w postaci braku 15 lat pracy w warunkach szczególnych, nadto w postaci braku ukończenia wymaganego wieku 60 lat (k. 33 akt rentowych i k. 12 akt sprawy).

Odwołanie z dnia 04 września 2014 r. od powyższej decyzji pozwanego organu rentowego wniósł ubezpieczony G. W., wnosząc o jej zmianę oraz przyznanie wnioskowanego świadczenia, jak również dopuszczenie dowodu z zeznań świadków na okoliczność charakteru i rodzaju wykonywanej pracy. Skarżący w szczególności podniósł, iż jego wniosek z dnia 21 lipca 2014 r. został błędnie potraktowany przez pozwanego jako wniosek o przyznanie prawa do emerytury – podczas gdy jego zamiarem było uzyskanie ustalenia, iż spełnia warunek pracy w szczególnych warunkach, uprawniający go do emerytury po ukończeniu 60 roku życia (k. 2-7 akt sprawy).

W odpowiedzi z dnia 23 września 2014 r. na odwołanie ubezpieczonego, pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zaprezentowaną w uzasadnieniu spornej decyzji (k. 35-37 akt sprawy).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony G. W., urodzony dnia (...), z zawodu monter rurociągów przemysłowych, w dniu 21 lipca 2014 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach. Ubezpieczony jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego i złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na jego rachunku na dochody budżetu państwa. Ubezpieczony pozostaje w stosunku pracy.

okoliczności bezsporne, vide: wniosek ubezpieczonego o emeryturę – k. 1-4 akt rentowych

Ubezpieczony nie ukończył wymaganego wieku 60 lat do przyznania prawa do emerytury w warunkach szczególnych – który to wieku ukończy w dniu 10 maja 2015 r.

okoliczność bezsporna

W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił według stanu na dzień 01 stycznia 1999 r. staż sumaryczny 26 lat, 5 miesięcy i 19 dni, w tym 26 lat, 5 miesięcy i 10 dni okresów składkowych oraz 9 dni okresów nieskładkowych, jednakże nie udowodnił wymaganych 15 lat pracy w warunkach szczególnych – a jedynie 4 lata, 2 miesiące i 29 dni.

dowód: karta przebiegu zatrudnienia ubezpieczonego – k. 33 akt rentowych

Zaskarżoną w sprawie decyzją z dnia 12 maja 2014 r. pozwany organ rentowy odmówił ubezpieczonemu G. W. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, tj. wobec nie udowodnienia 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, nadto w postaci braku ukończenia wymaganego wieku 60 lat.

dowód: decyzja pozwanego o odmowie prawa do emerytury z dnia 05 sierpnia 2014 r. – k. 33 akt rentowych i k. 12 akt sprawy

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach niniejszej sprawy, jak również w aktach rentowych pozwanego organu, oraz aktach osobowych i płacowych ubezpieczonego ze spornych okresów, których prawdziwość i rzetelność nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle poczynionych ustaleń faktycznych odwołanie skarżącego G. W. nie jest zasadne i z tego tytułu nie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszego postępowania była kwestia ustalenia prawa ubezpieczonego do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Wyniki przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego wykazały, że wnioskodawca nie legitymuje się wymaganym wiekiem 60 lat, co sprawia, iż stanowisko organu emerytalnego odmawiające wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury, jest słuszne.

Ogólne zasady nabywania prawa do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po 1948 r. zostały uregulowane w treści art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1442 ze zm.), dalej: ustawa, zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, tj. spełniają łącznie następujące warunki:

1) legitymują się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż: 65 lat dla mężczyzn, 60 lat dla kobiet,

2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej: 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet,

3) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Podkreślenia wymaga, iż art. 184 ust 2 powyższej ustawy zmieniony został przez art. 1 pkt 20 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. nr 637) z dniem 01 stycznia 2013 r., co skutkuje tym iż od 01 stycznia 2013 r. celem uzyskania uprawnienia do emerytury w warunkach szczególnych nie ma konieczności spełniania przez ubezpieczonych przesłanki rozwiązania stosunku pracy.

Aktem wykonawczym, do którego odsyła ustawa, jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. nr 8 poz. 43). Stosownie do treści § 4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,

2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Wskazać również należy, iż zgodnie z przepisem § 2 ust. 1 i 2 powołanego wyżej rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy natomiast, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2).

Trzeba jednak zwrócić uwagę, że zgodnie z utartą praktyką i orzecznictwem w postępowaniu przed sądem okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 r. III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi.

Do uzyskania prawa do emerytury w obniżonym wieku konieczne jest kumulatywne (łącznie) spełnienie przesłanek wynikających z przytoczonego wyżej przepisu art. 184 ustawy, zatem nie spełnienie choćby jednej przesłanki skutkuje odmową przyznania prawa do wnioskowanego świadczenia.

W przedmiotowej sprawie bezspornym było, iż ubezpieczony nie spełnia koniecznej przesłanki wieku, albowiem dopiero w dniu 10 maja 2015 r. osiągnie 60 rok życia. Zatem kryterium osiągnięcia wymaganego wieku ubezpieczony nie spełniał ani na moment składania wniosku, ani datę wydawania spornej decyzji czy też na datę orzekania przez Sąd.

Już tylko z tych przyczyn, sporna decyzja pozwanego z dnia 05 sierpnia 2014 r. w zakresie odmowy skarżącemu prawa do emerytury w warunkach szczególnych jest prawidłowa.

W związku zaś z powyższym – de facto niespornym ustaleniem odnośnie braku ukończenia przez wnioskodawcę wymaganego wieku – bezzasadnym było w ocenie Sądu Okręgowego kontynuowanie przedmiotowego postępowania poprzez dopuszczanie dowodów z zeznań zawnioskowanych świadków (k. 3-4 akt sprawy), których zeznania i tak

pozostawały bez wpływu na rozstrzygnięcie Sądu w sprawie. Mając na uwadze powyższe, Sąd na zasadzie art. 227 k.p.c. oddalił na rozprawie w/w wnioski dowodowe (punkt 2 - k. 45 akt sprawy).

Wobec braku osiągnięcia wymaganego wieku, bez znaczenia pozostał fakt, czy zostały spełnione przez ubezpieczonego pozostałe przesłanki wynikające z przepisów ustawy i rozporządzenia skoro brak spełnienia choćby jednej z przesłanek – w niniejszej sprawie niesporny brak ukończenia wymaganego wieku 60 lat – wyłącza bowiem i wyklucza możliwość przyznania ubezpieczonego świadczenia w postaci emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Za właściwe w tym miejscu Sąd uznał przywołanie ugruntowanego poglądu orzecznictwa, zgodnie z którym przepisy przewidujące prawo do emerytur z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze są przepisami szczególnymi, ich wykładnia rozszerzająca jest niedopuszczalna, co wielokrotnie podkreślał Sąd Najwyższy (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Zbiór Urzędowy Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych 2006/13-14/218).

Jedynie na marginesie Sąd Okręgowy pragnie zwrócić uwagę na szereg zagadnień związanych ze stanowiskiem wnioskodawcy odnośnie możliwości dokonania w postępowaniu odwoławczym od decyzji pozwanego organu ustaleń wyłącznie co do charakteru wykonywanej pracy, bez jednoczesnego ubiegania się na tej podstawie o prawo do konkretnego świadczenia.

Niewątpliwie całokształt postępowania dotyczącego ustalenia prawa do świadczeń emerytalno-rentowych z tytułu ubezpieczenia społecznego należy do właściwości organów rentowych (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 1976 r., I PZP 35/76; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1966 r., I PRN 74/66 - OSPiKA 1967, z. 7-8, poz. 193; orzeczenie Sądu Najwyższego z 4 listopada 1971 r., I PR 344/71, z 1 grudnia 1983, I PRN 189/83). Ustaleń w zakresie spełnienia kryteriów do uzyskania świadczeń emerytalnych dokonuje organ rentowy, zaś pracownik dla uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych zgłasza w organie rentowym wniosek oraz konieczne dowody do wykazania zasadności tego wniosku (zgodnie z art. 116 ust. 5 ustawy).

Zdaniem Sądu Okręgowego należy z całą mocą podkreślić, iż brak jest podstawy prawnej do dokonania przez pozwany organ rentowy ustalenia charakteru pracy w warunkach szczególnych dla celów innych niż wydanie decyzji w sprawie o konkretne świadczenie.

Zgodnie z treścią przepisu art. 189 k.p.c., powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny – jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie ma możliwości wykazania takowego interesu prawnego. Niewątpliwie brak jest po stronie ubezpieczonego interesu prawnego w żądaniu ustalenia wykonywania pracy w warunkach szczególnych w niniejszym postępowaniu wyłącznie w celu ustalenia charakteru takiej pracy jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, bez jednoczesnego ubiegania się o prawo do świadczenia w postaci prawa do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Stanowisko takie sformułował Sąd Najwyższy, uznając, iż skoro kwalifikacja określonej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach dla celów emerytalno-rentowych może być dokonywana wyłącznie w postępowaniu przed organem rentowym w sprawie o przyznanie świadczenia z ubezpieczeń społecznych (ewentualnie w postępowaniu sądowym wywołanym wniesieniem odwołania od decyzji organu rentowego), to pracownik wytaczający w tej materii przed sądem pracy powództwo o ustalenie nie wykazuje w ogóle interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c., niezależnie od tego przeciwko komu (pracodawcy, czy organowi rentowemu) skierował pozew (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2012 r., I PK 108/11).

W uzasadnieniu powyższego rozstrzygnięcia Sąd Najwyższy szeroko omówił, iż żądanie pozwu jest bezzasadne przede wszystkim z tej przyczyny, że powód zmierza - z ominięciem przepisów regulujących postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych - do uzyskania środka dowodowego potwierdzającego fakt mogący mieć w przyszłości znaczenie dla potrzeb postępowania o ustalenie prawa do świadczeń emerytalno-rentowych. Tymczasem

pracownik nie ma interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie stosunku pracy (jego treści), gdy wnosi takie powództwo wyłącznie w celu uzyskania orzeczenia, które ma służyć ustaleniu dowodów lub faktów w innym postępowaniu, w szczególności w sprawach zakresu ubezpieczeń społecznych (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 1979 r., III PZP 17/78, OSNCP 1979 nr 7-8, poz. 143; z dnia 17 czerwca 1987 r., III PZP 19/87, OSNCP 1988 Nr 10, poz. 132; z dnia 3 listopada 1994 r., I PZP 45/94, OSNAPiUS 1995 Nr 6, poz. 74; z dnia 5 lipca 1995 r., I PZP 56/94, OSNAPiUS 1995 Nr 24, poz. 299 oraz uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2005 r., I PZP 2/05, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 71 i wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 1971 r., I PR 344/71, OSNCP 1972 Nr 5, poz. 89; z dnia 1 grudnia 1983 r., I PRN 189/83, OSNCP 1984 Nr 7, poz. 121; z dnia 17 grudnia 1997 r., I PKN 434/97, OSNAPiUS 1998 Nr 21, poz. 627 i z dnia 23 lutego 1999 r., I PKN 597/98, OSNAPiUS 2000 Nr 8, poz. 301). Brak interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. w wytoczeniu powództwa o ustalenie istnienia stosunku pracy (ustalenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach) wynika z tego, że organ rentowy samodzielnie ustala okresy przebyte w ubezpieczeniu i inne przesłanki warunkujące nabycie prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, bowiem całość postępowania dotyczącego nabycia prawa do świadczenia z tytułu ubezpieczenia społecznego należy do tego organu zgodnie z art. 83 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., I UK 245/04, OSNP 2006 nr 3-4, poz. 57). Decyzja odmawiająca ubezpieczonemu prawa do świadczenia emerytalnego (na przykład z powodu nieuwzględnienia okresów jego zatrudnienia jako pracy w szczególnych warunkach) podlega weryfikacji w postępowaniu odwoławczym przed sądem powszechnym (sądem ubezpieczeń społecznych).

Za utrwalony zatem pogląd w judykaturze uznać należy stanowisko, iż na podstawie art. 189 k.p.c. pracownikowi nie przysługuje roszczenie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o ustalenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach (w szczególnym charakterze), jeśli celem tego powództwa jest uzyskanie dowodu, który miałby być wykorzystany w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe (także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2003 r., I PZ 63/03) – a przyjmując argumentację wnioskodawcy, zaprezentowaną w treści jego odwołania od spornej decyzji, de facto z takim właśnie roszczeniem Sąd miałby do czynienia w niniejszej sprawie.

Także na marginesie należy stwierdzić, iż za całkowicie niezrozumiałe należało uznać twierdzenie skarżącego w ramach odwołania od spornej decyzji, iż jego wniosek z dnia 21 lipca 2014 r. został błędnie potraktowany przez pozwanego jako wniosek o przyznanie prawa do emerytury – podczas gdy jego zamiarem było uzyskanie ustalenia, iż spełnia warunek pracy w szczególnych warunkach, uprawniający go do emerytury po ukończeniu 60 roku życia (punkt 1 – k. 2-3 akt sprawy), skoro wniosek ten złożył on do pozwanego na urzędowym formularzu ZUS Rp-1E zatytułowanym wprost „wniosek o emeryturę”. Złożenie takiego wniosku w sposób oczywisty i jednoznaczny służy zatem sformułowaniu żądania przyznania prawa do świadczenia – a nie dokonania przez organ ustalenia samego charakteru pracy w danym okresie zatrudnienia wnioskodawcy, do dokonywania których ustaleń Zakład nie jest umocowany, co wprost wynika z art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1442 j.t.).

Mając powyższe na uwadze, Sąd nie znalazł podstaw do uwzględnienia odwołania ubezpieczonego G. W. od zaskarżonej decyzji pozwanego organu rentowego z dnia 05 sierpnia 2014 r. i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami orzekł jak w sentencji wyroku, oddalając odwołanie wnioskodawcy.

SSO Elżbieta Zabrocka